

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΖΑΓΚΙΟΡΗ
ΚΙΚΗ ΚΟΝΤΟΜΗΝΑ

ΑΡΧΑΙΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ
(ΕΝΟΤΗΤΑ 20^η)

Βάναυσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ
τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην
ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς
τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς
τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον
ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν
ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. «Ὅτι μὲν οὖν ... δεῖ μὴ λανθάνειν»: Ποια ζητήματα σχετικά με την παιδεία εξετάζει ο Αριστοτέλης στο παραπάνω απόσπασμα των *Πολιτικῶν*;
2. «Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ... πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς»: Ποιες αντιλήψεις για την παιδεία επικρατούσαν την εποχή του Αριστοτέλη;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Στην ενότητα αυτή ο Αριστοτέλης ασχολείται με το θέμα της παιδείας. Αρχικά, διατυπώνει την άποψη ότι πρέπει να ψηφιστούν νόμοι σχετικά με το ζήτημα αυτό. Είναι φανερό ότι θεωρεί την παιδεία σημαντική προτεραιότητα της πολιτείας. Κατά τον ίδιο, είναι κάτι που δεν μπορεί να αφηθεί στην πρωτοβουλία του κάθε πολίτη χωριστά, αλλά πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο πολιτειακής μέριμνας και φροντίδας. Γι' αυτό και τονίζει ευθύς εξαρχής την αναγκαιότητα ανάληψης νομοθετικής πρωτοβουλίας, προκειμένου να καθοριστεί με σαφήνεια το πλαίσιο λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος. Γίνεται, λοιπόν, σαφές ότι ο Αριστοτέλης προκρίνει μια δημόσια παιδεία, η οργάνωση της οποίας οφείλει να είναι έργο της πολιτείας. Ταυτόχρονα, ο φιλόσοφος υποστηρίζει ότι η παρεχόμενη παιδεία θα πρέπει να έχει ενιαίο χαρακτήρα, να είναι κοινή για όλους τους πολίτες. Μάλιστα, με τη φράση «φανερὸν (ἔστιν)» εκφράζει την πεποίθησή του ότι η άποψη αυτή τυγχάνει καθολικής αποδοχής και δεν επιδέχεται καμία αμφισβήτηση. Έχοντας διατυπώσει τη βασική του θέση αναφορικά με το εκπαιδευτικό ζήτημα, ο Αριστοτέλης επισημαίνει στη συνέχεια τα θέματα που πρέπει να τεθούν υπό εξέταση. Η αναγκαιότητα ενδελεχούς διερεύνησής τους καταδεικνύεται από τη φράση «δεῖ μὴ λανθάνειν». Το πρώτο θέμα αφορά τον χαρακτήρα της παιδείας, το περιεχόμενο και τη στοχοθεσία της. Το δεύτερο έχει να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο θα ασκείται το εκπαιδευτικό έργο στην πράξη από τους φορείς υλοποίησής του. Ο Αριστοτέλης δηλαδή θεωρεί ότι είναι αναγκαίο να καθοριστούν εξαρχής τα γνωστικά αντικείμενα και ο ενδεδειγμένος τρόπος διδασκαλίας τους, προκειμένου να υπηρετηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι στόχοι της εκπαίδευσης. Δεν είναι δυνατόν να ψηφίζει η πολιτεία νόμους σχετικά με την παιδεία, χωρίς να έχει διαμορφωθεί προηγουμένως μια σαφής αντίληψη για τον χαρακτήρα, τον προσανατολισμό και το περιεχόμενό της.

2. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Αριστοτέλης αναφέρεται στην παιδεία του καιρού του και στα ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εξέτασή της. Μάλιστα, σε άλλο σημείο των *Πολιτικῶν* ο φιλόσοφος είχε καταγράψει τα βασικά γνωστικά αντικείμενα που περιελάμβανε αυτή: α. ανάγνωση και γραφή, β. γυμναστική, γ. μουσική και δ. (σε ορισμένες περιπτώσεις) σχέδιο και ζωγραφική. Φυσικά, οι νέοι διδάσκονταν και αριθμητική, όμως δεν αναφέρεται από τον Αριστοτέλη, μάλλον επειδή δεν διδασκόταν στο σχολείο, αλλά στο σπίτι. Ο φιλόσοφος, επίσης, στο ίδιο χωρίο είχε αναφερθεί και στη χρησιμότητα κάθε γνωστικού αντικειμένου χωριστά: η ανάγνωση, η γραφή, το σχέδιο και η ζωγραφική είναι χρήσιμα «πρὸς τὸν βίον», είναι δηλαδή γνώσεις που μπορούν να αξιοποιηθούν σε διάφορες μορφές εργασίας και να συμβάλουν στην εξασφάλιση καλής διαβίωσης. Η χρησιμότητα πάλι της γυμναστικής έγκειται στο ότι καλλιεργεί το αίσθημα ανδρείας των πολιτών, ενώ, τέλος, η μουσική θεωρείται χρήσιμη στη ζωή, αλλά παράλληλα ασκεί και ηθική επίδραση στον άνθρωπο. Στην 20η Ενότητα των *Πολιτικῶν* ο Αριστοτέλης με τη φράση «ταραχώδης ἢ σκέψις» τονίζει με ιδιαίτερη έμφαση τη σύγχυση που επικρατεί στην εποχή του σχετικά με τον ρόλο, το περιεχόμενο και τους στόχους της εκπαίδευσης, καθώς υπάρχουν ως προς τα ζητήματα αυτά τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις: ορισμένοι διατείνονται ότι οι νέοι πρέπει να μαθαίνουν όσα είναι χρήσιμα για τον ανθρώπινο βίο, δηλαδή γνώσεις που θα αποτελέσουν τα απαραίτητα εφόδια στη ζωή τους (γραφή, ανάγνωση, αριθμητική) και θα τους βοηθήσουν στην επαγγελματική τους αποκατάσταση (εκμάθηση μιας πρακτικής τέχνης). Κάποιοι άλλοι υποστηρίζουν ότι η παιδεία πρέπει να στοχεύει στην ηθικοποίηση των νέων ανθρώπων. Τα παιδιά πρέπει να διδάσκονται τις υψηλές αξίες και τα ευγενή ιδανικά, ώστε να κατακτήσουν την αρετή και να μην οδηγηθούν σε παραβατικές και ηθικά επιλήψιμες συμπεριφορές. Πρόκειται για μια μορφή παιδείας που δεν αντιμετωπίζει τους νέους ως φορείς γνώσης, αλλά ως οντότητες που οφείλουν να διαπλάσουν έναν ενάρετο χαρακτήρα. Τέλος, υπάρχουν άνθρωποι που θεωρούν ότι η παιδεία πρέπει να εστιάζει σε αντικείμενα που προάγουν τη γνώση. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η παρεχόμενη εκπαίδευση οφείλει να έχει πρωτίστως επιστημονικό χαρακτήρα, οδηγώντας τους νέους σε πνευματικές αναζητήσεις και ανακαλύψεις, χάριν αυτής καθαυτής της γνώσης και όχι για την ικανοποίηση πρακτικών αναγκών.

www.poukamisas.gr

20 ΧΡΟΝΙΑ

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ • ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
(ΝΕΟ) ΑΓ. Ι. ΡΕΝΤΗΣ • ΑΙΓΑΛΕΩ
• ΑΜΦΙΑΛΗ • ΓΑΛΑΤΣΙ • ΓΛΥΦΑΔΑ
• ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑ • ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
• ΚΑΛΛΙΘΕΑ • ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ
• ΛΑΡΙΣΑ • ΜΕΓΑΡΑ • ΜΟΣΧΑΤΟ
• ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ • ΝΙΚΑΙΑ • ΠΕΙΡΑΙΑΣ
• ΠΕΡΑΜΑ • ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσαίου, Περὶ Κίρωνος κλήρου, 4-5

Δεῖ δὴ τούτων τοιαῦτα μηχανωμένων πάνθ' ὑμᾶς τὰ πεπραγμένα μαθεῖν, ἵνα μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν γεγενημένων, ἀλλὰ σαφῶς εἰδότες περὶ αὐτῶν, οὕτως ἐνέγκητε τὴν ψῆφον. Εἴ τιτι οὖν καὶ ἄλλη πώποτε δίκη προσέσχετε ἀκριβῶς τὸν νοῦν, δέομαι ὑμῶν καὶ ταύτη προσέχειν ὁμοίως, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιόν ἐστι. Πολλῶν δὲ δικῶν ἐν τῇ πόλει γενομένων, οὐδένες ἀναιδέστερον τούτων οὐδὲ καταφανέστερον ἀντιποιησάμενοι φανήσονται τῶν ἀλλοτρίων. Ἔστι μὲν οὖν χαλεπὸν, ὃ ἄνδρες, πρὸς παρασκευὰς λόγων καὶ μάρτυρας οὐ τάληθ' μαρτυροῦντας εἰς ἀγῶνα καθίστασθαι περὶ τηλικούτων, παντάπασιν ἀπείρως ἔχοντα δικαστηρίων. Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλὰς ἐλπίδας ἔχω καὶ παρ' ὑμῶν τεύξεσθαι τῶν δικαίων καὶ μέχρι γε τοῦ τὰ δίκαια εἰπεῖν καὶ αὐτὸς ἀρκούντως ἐρεῖν, ἐὰν μὴ τι συμβῆ τοιοῦτον ὃ νῦν ὑπ' ἐμοῦ τυγχάνει προσδοκώμενον. Δέομαι οὖν ὑμῶν, ὃ ἄνδρες, μετ' εὐνοίας τέ μου ἀκοῦσαι, κὰν ἡδικῆσθαι δοκῶ, βοηθησαί μοι τὰ δίκαια.

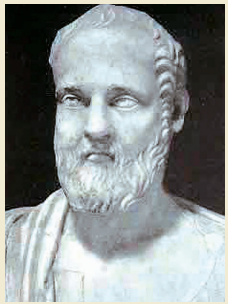
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αποδώσετε το απόσπασμα στη νέα ελληνική.
2. **α. πολλῶν, πεπραγμένα, πόλει, ὃ ἄνδρες, δικαστηρίων:** Να μεταφερθούν οι τύποι στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
- β. **φανήσονται, ἐνέγκητε, προσέσχετε:** Να γράψετε το γ' πληθυντικό της ευκτικής ενεστώτα, στη φωνή που βρίσκονται οι ρηματικοί τύποι.
3. **α. ὑμᾶς, μαθεῖν, τῶν γεγενημένων, δίκη, ἀντιποιησάμενοι, τῶν ἀλλοτρίων, λόγων, ὑπ' ἐμοῦ:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους.
 - β. **μηχανωμένων:** Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη μετοχή και να τη μετατρέψετε στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Επειδὴ λοιπὸν αὐτοὶ τέτοια μηχανεύονται, εἶναι ἀνάγκη εσεῖς να μάθετε ὅλα ὅσα ἔχουν γίνεῖ, για να εκδώσετε κατ' αὐτὸν τρόπο τὴν ἀπόφασή σας, ἀφοῦ πρῶτα ενημερωθεῖτε για καθένα ἀπὸ ὅσα ἔχουν συμβεῖ και λάβετε γι' αὐτὰ πλήρη γνώση. Εἰάν λοιπὸν κάποτε δώσατε ἰδιαίτερη προσοχή σε κάποια ἄλλη δίκη, σας παρακαλῶ να προσέξετε και αὐτὴ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ὅπως ἀκριβῶς ἐπιτάσσει και τὸ δίκαιο. Αν και ἔχουν διεξαχθεῖ πολλές δίκες στην πόλη, κανένας δεν θα ἀποδειχθεῖ ὅτι οἰκειοποιήθηκε ξένη περιουσία με πιο θρασύ και ἀπροκάλυπτο τρόπο ἀπὸ αὐτοὺς. Εἶναι βέβαια δύσκολο, ἄνδρες, να συμμετέχει κανεὶς σε δικαστικὸ ἀγῶνα για τόσο σοβαρὰ ζητήματα, ἔχοντας να ἀντιμετωπίσει κατασκευασμένους λόγους και μάρτυρες που δεν καταθέτουν τα ἀληθινὰ περιστατικά, και ἐνῶ ο ἴδιος δεν ἔχει καθόλου πείρα ἀπὸ δικαστήρια. Παρόλα αὐτὰ, ἔχω πολλές ἐλπίδες ὅτι θα δικαιωθῶ ἀπὸ εσὰς και ὅτι ο ἴδιος θα μιλήσω ὅπως χρειάζεται για να ἀποκαλυφθεῖ τὸ δίκαιο, με τὴν προϋπόθεση πως δεν θα συμβεῖ κάτι σαν κι αὐτὸ που τώρα τυχαίνει να περιμένω. Σας παρακαλῶ λοιπὸν, ἄνδρες, να με ἀκούσετε με εὐνοϊκὴ διάθεση και, ἐὰν σας δώσω τὴν ἐντύπωση ὅτι ἔχω ἀδικηθεῖ, να με βοηθήσετε να βρῶ τὸ δίκιο μου.
2. **α. πολλῶν:** πολλοῦ **πεπραγμένα:** πεπραγμένον **πόλει:** πόλεσι(ν) **ὃ ἄνδρες:** ὃ ἄνερ **δικαστηρίων:** δικαστηρίου
β. φανήσονται: φαίνονται **ἐνέγκητε:** φέροιεν **προσέσχετε:** προσέχοιεν
3. **α. ὑμᾶς:** υποκείμενο του ἀπαρεμφάτου «μαθεῖν» (ετεροπροσωπία)
μαθεῖν: τελικὸ ἀπαρέμφατο, υποκείμενο του ἀπροσώπου ρ. δεῖ
τῶν γεγενημένων: οὐσιαστικοποιημένη ἐπιθετικὴ μετοχή, γενικὴ διαιρετικὴ ἀπὸ τὸ «μηδὲν» (ετερόπτωτος ονοματικὸς προσδιορισμός)
δίκη: ἔμμεσο ἀντικείμενο στο ρ. προσέσχετε
ἀντιποιησάμενοι: κατηγορηματικὴ μετοχή, ἐξαρτώμενη ἀπὸ τὸ ρ. φανήσονται, συνημμένη στο υποκείμενό του «οὐδένες»
τῶν ἀλλοτρίων: ἀντικείμενο στη μετοχή «ἀντιποιησάμενοι»
λόγων: γενικὴ ἀντικειμενικὴ στο «παρασκευὰς» (ετερόπτωτος ονοματικὸς προσδιορισμός)
ὑπ' ἐμοῦ: ἐμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικὸ ἀιτίου ἀπὸ τὴ μετοχή «προσδοκώμενον».
β. μηχανωμένων: ἐπιρρηματικὴ αιτιολογικὴ μετοχή, γενικὴ ἀπόλυτη, λειτουργεῖ συντακτικὰ ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός του ἀναγκαστικὸ ἀιτίου. Ἀναλύεται σε δ/α αιτιολογικὴ πρόταση: «ἐπειδὴ (ἢ: ἐπεὶ) οὗτοι τοιαῦτα μηχανῶνται».

ΙΣΑΙΟΣ
(πρῶτο μισό
4ου αἰ. π.Χ)



Ένας ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους ῥήτορες τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητας, που εἶχε πεδίο δράσης κυρίως τὴν Ἀθῆνα και κύριο ἀντικείμενο τοὺς δικανικοὺς λόγους. Κατάγονταν ἀπὸ τὴν Χαλκίδα ἀλλὰ θῆπευσε ῥητορικὴ στην Ἀθῆνα στο πλάι του Ἰσοκράτη (φωτογραφία) κύριο διάδοχο του ὁποῖο τον θεωροῦν οἱ περισσότεροι ἐκτιμητὲς τῶν λόγιων τῆς ἐποχῆς, ἰδιαίτερα δε οἱ Ἀλεξανδρινοί. Εκεί στην Ἀθῆνα ἰδρυσε και ο ἴδιος ἀργότερα ῥητορικὴ σχολή και συνέχισε τὸ ἔργο του δασκάλου του.

Ο Ἰσαῖος ἐπιδόθηκε κυρίως στην υπεράσπιση ἀδυνάτων, κυρίως σε υποθέσεις κληρονομιῶν και «κρατικῶν» ὅπως θα λέγαμε σήμερα ἀποζημιώσεων. Οἱ μελετητὲς υποστηρίζουν ἔχουν διασωθεῖ 11 μόνο λόγοι τοὺς ἀπὸ τοὺς περίπου 50 που του ἀποδίδονται

www.poukamisas.gr



εδῶ και **20 χρόνια**,
στα Φροντιστήρια Πουκαμισὰς,
πάνω ἀπὸ **12.500 μαθητὲς**
ἔκαναν τὸ ὄνειρό τους πραγματικότητα...

κάν'το κι εσύ !

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ